

A Haltermelők Országos Szövetsége és a Halászzati Termék Tanács információs és marketing hírlevele

Folytatódik a Tisza rehabilitációja

*A Tisza-Szamos Kht.-t 2000 áprilisában alapította a Miniszterelnöki Hivatal az-
zal a céllal, hogy a Tisza romániai eredetű ciánszennyezése után segítséget nyújt-
son a következmények felszámolásában. Kiemelten foglalkoztak az érintett terület
halászata szociális helyzetének javításával, a folyó természet-közel állapotaának
visszaállításában. Morvay Kálmán, a Kht. ügyvezetője az elmúlt időszakban, in-
kább csendben dolgozott, mintsem sajtótájékoztatókon igazolta volna a Kht. lété-
nek szükségességét. A csendet megtörve, a közelmúltban tartott sajtótájékoztatóju-
kon beszámoltak a szervezet elmúlt három éves tevékenységéről. Számadatok iga-
zolják, hogy az említett időszakban 135 millió forint támogatás jutott a Tisza re-
habilitációs munkáira, amelyből 113 millió forint a halászzati szervezetekhez ju-
tott, a fennmaradó csaknem 22 millió forintot pedig a Kht. külön haltelepítésére
fordította.*

• Morvay Úr, az utóbbi hónapokban, de
mondhatni lassan már egy éve, alig hallani
a Tiszáról. Igaz, a nyáron, Tiszafüreden
rendeztek egy Tisza-tó konferenciát, ame-
lyen kiderült a szakembe-
rektől, hogy a Tisza és a Ti-
sza-tó él, megújult. Azt is
hangoztatták, hogy kisebb
volt a cián- és nehézfém
szennyezés okozta kár,
mint ahogy azt először be-
csülték. A Kht.-nak nem
feladata, hogy a román-
ausztrál Aurul cég ellen in-
dított perrel foglalkozzon.
Arról azonban jó volna hal-
lani, mit tettek az elmúlt
három évben?

– A 2000-ben bekövet-
kezett ciánszennyezés után
a kormány alakított egy
kormánybiztosi irodát, amelynek felada-
tául a súlyos ökológiai probléma kezelését
szabták. Az iroda persze nem foglalkozhat-
ott anyagi eszközök kezelésével, adomá-
nyok fogadásával, s többek között ezért ala-
kította meg a MEH 2000. májusában a Ti-
sza-Szamos Kht.-t. A mi elsődleges dolgunk

az volt, hogy a jövedelmüket veszített halá-
szoknak megfelelő szociális támogatást
tudjunk nyújtani, illetve a későbbiek folya-
mán szervezetként hazai és külföldi pályá-
zatok útján szerezzünk
pénzt arra, hogy a Tisza
élővilágának rehabilitáció-
ját elősegítsük. Ennek
megfelelően az elmúlt há-
rom évben a Kht. mintegy
135 millió forint értékben
adott támogatást – én így
mondom – a Tiszának.
E pénzüsszegben található
az a 44,5 millió forint szo-
ciális támogatás, amelyet a
halászok kaptak. Található
ebben holland segély, köz-
hasznú munka a halászok-
nak a munkaügyi alaphól.

*Köztudott ugyanis,
hogy a ciánszennyezés után
a kormány elkülönített
egy meghatározott
pénzüsszeget, de miután
az utóbbi évek legnagyobb
árvize akkor vomult le
a Tiszán, ezt az alapot
beolvastották a katasztrófa-
elhárítási alapba.*

ciánszennyezés után a kormány elkülöní-
tett egy meghatározott pénzüsszeget, de
miután az utóbbi évek legnagyobb árvize
akkor vonult le a Tiszán, ezt az alapot beol-
vasztották a katasztrófa-elhárítási alapba.
A pénzt természetesen az árvíz okozta ká-
rok enyhítésére fordították, így a halászok

Tartalom:

Tatai látványhalászat	3
Párbeszéd	
a természetvédelemről (I. rész)	4
Érdeklépviselet az EU-ban	8

végül is semmit sem kaptak ebből a pénz-
ből. Sikerült viszont a Szociális és Család-
ügyi Minisztériumtól támogatást szerezni,
amit gyorssegélyként – főfoglalkozású ha-
lászokként 80 ezer forintot – utaltak ki.
A holland segély halászokként 110 ezer fo-
rintot tett ki, s mintegy 110 család részesült
belőle. Közhasznú munkát elsősorban a
Szegedi HTSZ dolgozóinak szerveztünk fél
éven át, majd tavaly az Országos Foglalkoz-
tatási Alapítvány révén további 130 család
részére biztosítottunk juttatást részmun-
káidőben halórzásért, ökológiai figyelő szol-
gálat címen. Ezen kívül a halász-szerveze-
tek jelentős támogatásban részesültek, hi-
szen ivadékmérés céljára mintegy 9 millió
forint értékben osztottunk ki pénzüsszege-
ket. Ebből a támogatásból csónakokat, csó-
nakmotort, halászeszközöket vásároltak.
Tápe körzetében két fok kibontását is
megkezdtek, hogy a hullámtéren kinre-
kedt ivadékok, illetve halakat vissza tudjuk
a fő mederbe terelni. Ezen túlmenően há-
rom terepjáró gépkocsit is vásároltunk,
amelyeket teljes felszereléssel a felső-, a kö-
zépső- és az alsó tiszai régióban haszná-
lunk ivadék és halmentésre.

• **Mi a helyzet a halállományról? Jutott
-e pénz a kipusztult állományok pótlására?**
– Jutott, és itt elmondanám, hogy a ha-
lászati hasznosító szervezetek részére mint-
egy 16 millió forint értékben adtunk támo-
gatást haltelepítésre. De a Kht. is foglalko-
zott és foglalkozik telepítéssel, melynek ér-

(Folytatás a 2. oldalon)

SZERKESZTI:
Szerkesztő Bizottság
FELELŐS SZERKESZTŐ:
Hajtun György

Folytatódik a Tisza rehabilitációja

(Folytatás az 1. oldalról)

téke meghaladja a 21 millió forintot. Összességében 135 millió forintot fordítottunk a Tisza állapotának javítására. A saját haltelepítés olyan halfajokra terjed ki, amelyeket a halászati hasznosítók kevésbé preferálnak, viszont szükségesekek az élővilág harmóniájának megteremtéséhez. Hogy konkrét legyen, említhetem a compót, a márnát, a paducot helyettesítő jászkeszeget. Az idén, mintegy 5 millió forint értékben a nagytestű ragadozókat (csukát, harcsát, süllőt) próbáljuk pótolni egy nyaras egyedekkel. Mindezt pályázat útján elnyert pénzekből tudjuk megvalósítani.

• **Mondhatjuk tehát, hogy az utóbbi időben a tevékenységünk súlypontja áttolódik egyfajta élővilág rehabilitációra. Mit jelent ez?**

– Ez azt jelenti, hogy mindenekelőtt a halállomány fejlesztésére, az egyensúly visszaállítására fordítjuk figyelmünket. A biológiai egyéb szervezetek helyreállítási munkái meghaladják a Kht. erejét, de úgy véljük, hogy a hal központi szerepet tölt be a folyó rehabilitációjában.

• **Milyen ma, Ön szerint, a Tisza állapota?**

– Nehéz erre egyértelmű választ adni. Készítettünk egy objektív felmérést, halászok, horgászok, gátörök, ún. vízenjárók véleményét kértük ki. A vélemények összegzése alapján osztottuk három részre a Tiszát: Kisköréig az alsó szakaszt határoztuk meg, Tokajig a középsőt, s onnantól az ukrán-román határig a felső szakaszt. A tiszavirág rajzása az idén abból a petéből valósult meg, amit 2000 nyarán tettek le a szülők, amelyek mondhatni, derékba kapták a ciánszennyezést. A Tisza virágzása rendkívül változatos volt, persze nem volt egyenletes, de úgy tűnik, hogy a tiszavirág állomány nem sérült. A halakról summázva azt mondhatom el, hogy általában az alsó szakaszon jobban érezhető a ciánszennyezés következménye, mivel a fogások kevesebbek, kisebbek egyedszáma és súlya is. A középső szakasz helyzete sokkal

jobb ennél, hiszen a mellékfolyókból, illetve a Tisza-tóból a természetes utánpótlódás megtörtént. Itt szép számmal fognak nagy súlyú ragadozókat, nem ritka a 20–30 kilogrammos harcsafogás. A felső szakasznál azt mondhatjuk, hogy az egyedszám elérte a ciánszennyezés előtti időszakét, de a nagy egyedek kipusztultak. Érdekes módon a fajösszetételben is mutatkozik eltolódás, elsősorban az értéktelen halfajok, mint a törpeharcsa és a kárász, elszaporodott. Nagy szerepe van viszont a Kht. és más szervezetek telepítésének is, hiszen egy nyaras ivadékokat telepítettünk.

• **Létkérdés volna a Tisza monitoring bizottságának a létrehozása...**

– Ezzel egyetértek. A monitoringgal kapcsolatban el tudom mondani, hogy jelen pillanatban ez egy tradicionális vizsgálatot jelent. A hidrológiai szolgálat évtizedekkel ezelőtt a vízjárás észlelésére megfelelő állomásokat létesített, ám itt csak a víz szintjét regisztrálják. Ez ma 52 törzshálózáti állomást jelent az országban, s ugyanezekről a helyekről veszik kéthetenként a vízmintát. A ciánszennyezés levonulása körülbelül két hetet vett igénybe. Ha tehát – elméletileg – a szennyezés nem jár halpusztulással, akkor ezeken az állomásokon nem észlelik a szennyezést. Hiányzik tehát a bio-monitoring, vagyis az, hogy képet kapjunk arról, milyen a víz biológiai helyzete. Végso soron a meglévő adatokhoz való hozzáférés sem egyértelmű, miként ez a Balaton és a Duna esetében már megoldott. A Tiszára nincs átfogó vizsgálati program.

• **Önök elindítottak egy haljelölési programot. Van-e már ennek eredménye?**

– E program lényege az, hogy jelölt halakat helyezünk ki a Tiszába, így a visszafogott egyedek adataiból információhoz jutunk a halak vándorlásáról, növekedési üteméről. Ahhoz, hogy a jelölt halról visszakapjuk a kifogótól a jelet, komoly propagandát kellett kifejtenünk a központi és a helyi médiákban. Minden egyes jel beküldője 2 ezer forint pénz és egy tekeres horgászsinór jutalomban részesül. A program öt éves, eddig több mint 2 ezer halat jelöltünk meg, s eddig csaknem 200 halról kaptunk visszajelzést. Ez a szakirodalom szerint is jó eredmény, de még nincs vége a programnak. Két év még kevés a tudományos elemzések végrehajtásához és a

következtetések összegzésére, de érdekes adatokra már tettünk szert.

• **A Kht. csak a működési költségeinek fedezetére kap pénzt a költségvetéstől. A többi pályázatok útján szerzik meg. Milyen pályázatokon nyertek?**

– Az idén 30 ezer dollárt nyertünk az ENSZ környezetvédelmi programjából (UNDP/GEF), ebből a pénzből a hullámtéri biodiverzitás megőrzésére dolgozunk ki egy 1 millió dolláros projektet. Ez a munka jelenleg folyik. Talvány szintén az ENSZ-től nyertünk el egy 50 ezer dolláros projektet, amelynek az volt a célja, hogy a

Tisza teljes vízgyűjtőjén (Románia, Ukrajna, Szlovákia, Szerbia-Montenegró és Magyarország) felmérjük és összegyűjtsük azokat a szervezeteket, akikkel lehet együttműködni a vízgyűjtő környezetvédelmi rehabilitációján. Ennek eredményeképpen ma már összeállíthatunk egy olyan programot, amellyel a rehabilitációs munka hosszú távon is körvonalazódik. Az idén, egy hónappal ezelőtt az EU Life pályázaton mintegy 860 ezer eurós (240 millió Ft-os) projektet nyertünk, amelynek célja a Dél-borsodi Mezőség komplex fok-gazdálkodásának kidolgozása. Ez három éves projekt, most indul, s a Vásárhelyi terv továbbfejlesztésének része.

Hajtun György

A saját haltelepítés olyan halfajokra terjed ki, amelyeket a halászati hasznosítók kevésbé preferálnak, viszont szükségesekek az élővilág harmóniájának megteremtéséhez.

Halfaj	Kihelyezett db	Visszafogott db
Balin	31	0
Compó	94	1
Csuka	91	7
Harcsa	575	84
Ponty	750	55
Kecsege	389	0
Márna	130	16
Süllő	609	27

Az étkezési ponty és busa termelői árai (Ft/kg) 2003. év 44. hét (október 27 – november 02.) az ország egyes régióiban		
Régió megnevezés	Ponty	Busa
Dél-Alföld	500–600	200–270
Észak-Alföld	490–530	190–200
Dél-Dunántúl	440–550	150–170
Közép-Magyarország	490–530	160–200

Az étkezési ponty és busa fogyasztói árai (Ft/kg) 2003. év 44. hét (október 27 – november 02.) az ország különböző piacain		
	Ponty	Busa
Budapest Nagycsarnok	790	400
Budapest Rákóczi tér	800	350
Budapest Lehel tér	840	450
Budapest Békásmegyér	790	390
Debrecen	800	400
Győr	700	350
Miskolc	780	380
Pécs	750	280
Szeged	750	250–350
Szekszárd	650	-
Szolnok	700	350

(Forrás: Halászati Terméktanács, Szabó Noémi)

Tatai látványhalászat

Látványkonyha, látványpékség – ki ne ismerné ezeket a kifejezéseket. No de látványhalászat? Pedig ilyen is van, Budapesttől úgy háromnegyed órnyi járóföldre – már ha a járóföldet autóval értjük. Tatán az Öreg tavon immár harmadik éve tartják meg az Öreg tavi nagy halászatot. Ez az a nap, amikor az órákat vissza kell állítani, és az idő kerekét vissza kell forgatni. Ennek a napnak hagyományai vannak a vizék városában, hiszen a tavat, és tavi halászatot már 1856-ban említi Szaiff János piarista pap. Mint naplójában írja, „A vidék folyóvizei közül legnagyobb az Által-ér, s a tatai nagy tóba minden másodpercben mintegy tizenkét köbláb mennyiségű hegyi vizet visz.... Leginkább pontyot és csukát tenyésztene, kisebb számban süllő, kárárszok, sügerek czompók is előfordulnak.”

Idén október 26-ra esett az óraállítási, és az Öreg tavi nagy halászat. Amíg a tatai Szent Kereszt templomban a háládó imádság zajlott, az Öreg tó halásza megkezdtek a munkát. A zsákmány – úgy kétszáz mázsa hal – már a hálóban fickándozott – amikor Major Dezső, a Tatai Mezőgazdasági Részvénytársaság vezérigazgatója a sör, hal és borsátorban azt mondta, ez az a nap, amit egy éven át várnak a tatai halászok.

Persze nem csak ők. A városban parkolóhely – legalábbis a Tatai vár és az Eszterházy sétány környékén nincs. Tömeg viszont van, mi a majoretteket kísérő rendőrautó után haladva jutottunk a helyszínre.

A hivatalos megnyitó ünnepélyes és rövid. A zsákmányt válogatják a halászok. Gyorsan kell, mert néhány méterrel arrébb halra éhes vásárlók várják a frissen fogott sütni- és főznivalót. Gyerekek segítenek nekik, néha sikongatva, mert a hal csúszik, meg vizes, meg időnként harap is.

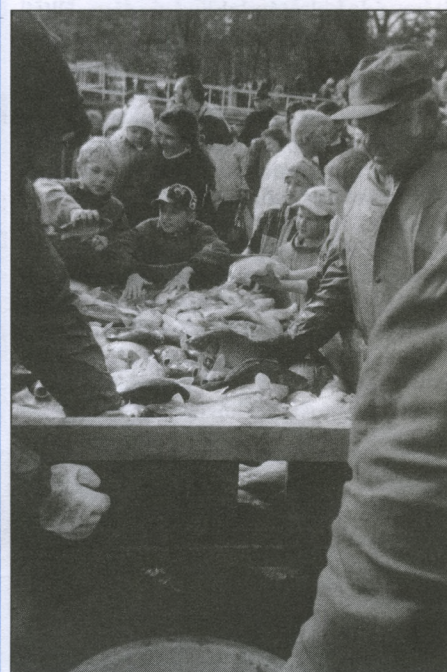
– Fél évüde még fejenként csak két kiló hetven deka halat ettünk – mondja Orosz Sándor, a Haltermelők Országos Szövetségének igazgatója. Ma már három kiló hús dekát fogyasztunk.

A közönség cáfolni látszik az igazgató szavait. A halárusító sátorban órák alatt sem csökken a sor, a halfőző mesterek pedig

Sül a finom hal

A SZERZŐ FOTÓI

Nagy volt az érdeklődés

Kétszáz mázsa hal a zsákmány

CORA áruház – Törökbalint fogyasztói árai 2003. év 44-45. hetén (Ft/kg)

Afrikai harcsa – tisztított egész:	699
Afrikai harcsa – nyúzott törzs:	1099
Afrikai harcsa – filé:	1159
Kéksügér, tisztított egész:	899
Pisztráng:	1199
Lazac filé, friss:	2199
Élő ponty:	699
Ponty szelet:	959 AKCIÓS
Busa szelet:	719

(Forrás: Halászati Terméktanács, Szabó Noémi)

nem győzik kiszolgálni az éhes vendégeket. A halra éhes vendégeket. Leghamarabb Andó János adja föl, ő Bajáról érkezett halászlét főzni, de dél körül már csomagol, elfogyott a halászlé. Van viszont mohácsi, Rang Jánosnétól, aki Erdősmárokra érkezett Tattára.

– A Gyulát nem láttatok? – tudjátok, aki halat szokott füstölteni a saját maga készítette alkalmatosságban – kérdezte valaki mögülnk a tömegből. Hát Gyulát is megtaláltuk, Nagy Gyulát Nyíradonyból, a kastély mögött sütögette a halat, főzte a halászlét, meg füs-

tölte, ahogy ő mondja – csak úgy. Volt persze minden, mi szem-szájnak ingere, kőrösi halászlé, meg sült hal, meg pácolt hal, meg ki tudná felsorolni, mi minden. Mint ahogy azt sem tudja senki megmondani, hány vendég volt a tatai Öreg tavi nagy halászat. Mindenesetre, ha újságíró kollégáimnak hi-hetek, több, mint huszonezer ember ünnepelt a tatai halászokkal.

Nekik írom: nagy halászat jövőre is lesz Tatán, akkor, amikor az órát vissza kell állítani. De előtte, augusztus 28-án itt lesz az Országos Halfőző Verseny is.

Takács András

Párbeszéd a természetvédelemről (I. rész)

„Szakmai anyag a halászat és természetvédelem szabályozásához” címmel Balogh József halászati szakmérnök, a Hal Terméktanács elnöke állított össze egy anyagot, amelyet október 2.-án vitatott meg egy szakmai grémium. A szakmai anyagból szemelvényeket közlünk. S miután az ülésen elhangzottakról jegyzőkönyv készült, a következő lapszámunkban abból idézzük fel az elhangzottakat.

Hazánk 93.030 km² összterületének 1,6%-a (1450 km²) vízzel borított terület. A vízrendszer vázát a szomszédos országokból érkező nagy folyók határozzák meg, hozzájuk csatlakozik a hegy- és dombvidékek, valamint a síksági területek egymástól merőben eltérő jellegű vízhálózata, olvasható az összeállításban.

A földrajzi adottságainkból következően hazánkban igen jelentős a szerepe a vizes élőhelyeknek. Jellemző a fajgazdagságuk és nemzetközi jelentőségük miatt is fontos, hogy egy fejlett és hatékonyan termelő társadalom egyre több erőforrást irányítson a természeti környezet megővésére, fenntartására, és ahol még lehetséges visszaállítására. Korábban a természet az ember mindennapi kenyeré volt, de sem ma, sem pedig a jövőben nem élhet nélküle vagy éppen ellene. Ennek a felismerésnek kell tükröződnie a vizes élőhelyek értékét meghatározó új társadalmi és szakmai törekvésekben. A vizes élőhelyek biológiai potenciáljának, az életközösséget alkotó fajok populációinak megőrzése ugyanolyan jelentőségű, mint termőtalajaink fruktifikációjának védelme.

A hazai természetes vizek halközösségeinek halászható és horgászható, de tenyésztésbe még be nem vont fajai olyan tulajdonságokkal is rendelkeznek, amelyeket

pillanatnyi tudásunk szerint jelenleg nem tudunk hasznosítani. A fajok ily módon nem csupán az élő természet sokszínűségének értékei, hanem a gazdasági élet továbbfejlesztéséhez nélkülözhetetlen genetikai anyagok hordozói, tartalékai.

Vízhez obligát módon kötődő életközösségek legfontosabb és legfejlettebb tagjai a halak, melyek irányító és szabályozó szerepet töltenek be környezetükben. Érzékeny biológiai műszerek az értő szakember számára, jelzik a vizek pillanatnyi minőségi állapotát (bioindikáció) és időbeni változásait (biomonitoring). Európai viszonyokat tekintve hazánk hal faunája gazdag, kötelesek vagyunk más értékek mellett ezt is megismerni és megvédeni.

A természetes vizeknek azon tulajdonságát, hogy életet és annak megújulására képes erőforrásokat tudnak létrehozni, meg kell óvni, és ahol még lehetséges, helyre kell állítani.

A biológiai sokféleség védelmével kapcsolatos jogi szabályozásokat két alapvető vonatkozásban szükséges áttekinteni. Egyrészt a nemzetközi – első sorban természetvédelmi tárgyú – egyezmények hazai jog-

rendbe illesztése, másrészt a velük összhangban lévő önálló, belső jogi szabályozás alapján. A biodiverzitás védelmével kapcsolatos nemzetközi egyezmények halgazdálkodásunkat számos vonatkozásban közvetve vagy közvetlenül is érintik, melyeket a Magyar Köztársaság az alábbiak szerint illesztett jogrendjébe:

- a nemzetközi jelentőségű vadvizekről szóló, Ramsarban, 1971-ben elfogadott egyezményt pontosításokkal egységes kezletben az 1993. évi XLII. törvénnyel,
- a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló, Párizsban, 1972-ben elfogadott egyezményt az 1985. évi 21. törvényerejű rendelettel,
- a vándorló, vadon élő állatfajok védelméről szóló, Bonnban, 1979-ben elfogadott egyezményt az 1986. évi VI. törvénnyel,

- a biológiai sokféleségről szóló, Rio de Janeiróban, 1992-ben aláírt egyezményt az 1995. évi LXXXI. törvénnyel,

- a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló, 1973-ban, Washingtonban elfogadott egyezményt az 1986. évi 15.

törvényerejű rendelettel hirdette ki Magyarország, amelynek végrehajtását a 46/1990. (XII. 7.) KTM rendelet szabályozza,

- az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről szóló Bernben, 1979-ben elfogadott egyezményt pedig 1990-ben tette közzé.

A biodiverzitás védelmével kapcsolatos feladatokat a halgazdálkodás területén elsősorban a természetvédelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban Tvt.), valamint a halászatról és horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény szabályozza. A természetvédelméről szóló törvény preambulumban kimondja, hogy a természeti értékek és a természeti területek, a nemzeti vagyon sajátos és pótolhatatlan részei. Fenntartásuk, kezelésük, állapotuk javítása, a jelen és jövő nemzedék számára való megőrzése, a természeti erőforrásokkal történő takarékos és ésszerű gazdálkodás biztosítása, a természeti örökség és a biológiai sokféleség oltalma, továbbá az ember és természet közötti harmonikus kapcsolat kialakítása az emberiség fennmaradásának alapvető feltétele. Meghatározó még a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény, valamint a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi XCIII. törvény is, a végrehajtásukra kiadott egyéb jogszabályokkal együtt:

A természetvédelméről szóló törvény preambulumban kimondja, hogy a természeti értékek és a természeti területek, a nemzeti vagyon sajátos és pótolhatatlan részei.

Rétimajor is a Ramsar-i egyezmény alá tartozik

• a nem halászható (horgászható) halfajokról, halászati – horgászati tilalmakról szóló 73/1997. (X. 28.) FM-KTM együttes miniszeri rendelet,

• a védett állatfajok védelmére, tartására, bemutatására és hasznosítására vonatkozó részletes szabályokról szóló 8/1998 (I. 23.) kormányrendelet.

Az európai csatlakozás feltételrendszeréhez tartozik a Natura 2000 programban való részvétel, amely a közösségi jelentőségű természeti területek kijelöléseit jelen-tük.

Hazai helyzetelemzés

Magyarország területének kb. 23%-a az ún. „mértékadó” árvízszint alatt fekszik, így ártérnek tekinthető. Az élet- és vagyonbiztonság védelme, valamint a különböző terület-használati igények – elsősorban a szántók biztonságos használatára irányuló törekvések – érdekében megfogalmazott árvízvédelmi követelmények és az ennek nyomán végrehajtott szabályozások, a víz által közvetve vagy közvetlenül befolyásolt ökológiai rendszerek teljes átalakulásához vezetnek.

Az ármentesítés és az egykori folyószabályozási munkálatoknak a gazdaságra (főleg a mezőgazdaságra) és a társadalomra gyakorolt pozitív hatását a beavatkozások korában nem lehet elvitatni, hiszen az akkor rendelkezésre álló tudományos, szakmai ismeretanyag birtokában az újabb és újabb területek meghódítása tűnt a legcélravezetőbb megoldásnak.

A folyószabályozás azonban nem várt „mellékhatásokat” is eredményezett. A folyók gyakorlatilag elvesztették ártereiket, megváltozott az az ökológiai struktúra, amelyben a folyók és árterek a természetes térszerkezetet „kialakították” maguknak. A szabályozott mederben megváltozott az áramlási sebesség, nőtt a medererózió, az elöntések tartóssága lerövidült, olykor a talajvízszint is csökkent stb.

Az egykori ártér 97 százalékos mentesítésével a vízjárta területek kiterjedése minimálisra csökkent, a folyókat kísérő élőhelyek összezsugorodtak, fragmentálódtak, és jellegükben is átalakultak. Az egykori árterek ökológiai, táj-ökológiai szerepét ma a töltésezett folyószakaszok mentén kialakult, többnyire keskeny élőhely-sávok, az ún. hullámterek hivatottak betölteni. A hullámtér a folyók árterének azon része, amely nincs mentesítve az árvízi elöntésektől. Bár a hullámterek területe az ország területének alig 2 százalékát teszi ki, mégis a területarány alapján becsülhető jelentőségüket messze túlszárnyalja e területek

természetvédelmi jelentősége. Európai összehasonlításban hullámtereinke uni-kális természeti értékek maradtak fenn. Ezen természeti értékek hosszú távú megőrzése érdekében alapvetően szükséges folyóink, csatornáink mentén a vízi, vi-zes és szárazföldi élőhelyek zonális és mozaikos, a jelenleginél nagyobb kiterjedésű, megfelelő állapotú, összefüggő rendszerének a helyreállítása és megőrzése.

Hazánk földrajzi helye-téből adódóan, mondhat-juk, hogy a vizes élőhelyek teljes sorozatával rendelkezik, melyek a kontinentális körülményekre jellemzőek. Ma ezek jelentős része megfelelő állapot-ban van, vagy relatíve alacsony költség-ráfordításokkal jó állapotba hozható. A je-lentősebb vizes élőhelyeink szignifikáns ré-sze már élvez valamilyen védeltségi fokot, a helyitől a nemzetközi szintig. A vizes élő-helyek talán a leginkább faj-gazdagok, ugyanakkor a legérzékenyebbek is. Sajnos a nem átgondolt műszaki beavatkozásokkal, vagy az esetleges szennyezésekkel drasztikusan megváltoztathatók.

Védett és nem védett állatok „kártételének” meghatározása

Ezek összegzéseként kell beszélnünk a vi-zes élőhelyek védelmének újragondolásá-ról. Ki kell lépni a rezervátum szemlélet-ből, mint alapelvől, és a vizes élőhelyek összehangolt hasznosítását kell megvaló-sítani. E hasznosítási formának kell szolgál-nia az élőhely védelmét, amely biztosíthat-ja a jelenlévő biodiverzitás fenntartását és a táj védelmét, illetve adott esetekben a bemutatható-ságot is. A vízi környezet védelme tehát így a halgaz-dálkodó, a természetvédő és a vízgazdálkodó közös feladata kell, hogy legyen, amely egyben nemzeti érte-keink megóvását jelenti. Vizsgáljuk meg, melyek azok a területek, ahol a ter-mészetvédelem és a halgaz-dálkodás érdekeiben azo-nosságok találhatók:

- a vízminőség megőr-zése és javítása,
- a műszaki beavatkozá-sok összehangolása,
- a vizes élőhelyek védelme és fenntartá-sa,
- az időszakosan megjelenő többlet víz-készletek visszatartása, okszerű és célszerű vízgazdálkodással.

A kapcsolatok kérdéskörében a teljes képhez hozzátartozik annak feltárása is, amely a felmerülő konfliktusokkal függ össze. Ez alapvetően a két ágazat eltérő ér-

dekltségi viszonyaiból következik, hiszen a halászat kifejezetten gazdasági (profit-orientált) érdekeltségű, míg a természet-védelem nem. Ezek a látszólagos ellenté-tek régi keletűek, de okos kompromisszu-mok mentén rendezhetőnek látszik. A ha-

tályos jogszabályok alapve-tően jók, de a jelenlegi helyzetre nem adnak min-den szempontból kielégítő válaszokat, a megfelelő szakmai alapelvek mentén lehetőséget kell biztosítani a „megfelelő válaszok” megadására.

Ilyen válaszok megadá-sához át kell tekinteni a védett és nem vé-dett állatok által okozott „károk” minősé-gét és mennyiségét.

A kérdéskör ismereti anyagának bővíté-se érdekében néhány jelentős károkozó faj hazai és nemzetközi vonatkozásait ismer-tetjük:

Emlősök

A teljesség igénye nélkül csak néhány je-llemző fajt emelünk ki az emlős kártevők közül, melyek halfogyasztással, vagy tö-meges megjelenésükkel okozhatnak káro-kat egy-egy halgazdaságban, illetve vizes élőhelyeken.

• *pézsmapocok* (Ondathra zibethica): or-szágos elterjedt faj, fő kártétele a töltések és földművek rongálásában nyilvánul meg. Egyébként növényevő, bár esetenként fo-gyaszt apróbb vízi állatokat, így halakat is.

• *vízicickány* (Neomys fodiens) mint em-lítésre érdemes faj, amely vizeink partján készíti vackát, meglepedése helyén, első-sorban az ivadék állományban okoz je-lentős kárt.

• *vidra* (Lutra lutra): természetvédelmi státusát tekintve fokozottan védett faj. Az állomány hazai felmérése 95–96 telén tört-ént, melynek megállapításai az alábbiak szerint összegezhetőek:

Az ország valamennyi vizes élőhelyén, de különböző sűrűségben megtalálható, melyek elsősorban halas- és horgásztavak. Ebből következik, hogy előfordulásuk ott gyakori és sűrű, ahol a táplálék bőség bi-ztosított. Állománya hazai viszonyok közt stabilnak mondható, míg európai viszony-latban ez a kép már koránt sem ilyen ked-vező.

Adatok a vidra éves táplálékösszetételé-ről:

Táplálék kategória	Százalékos relatív gyakoriság
Hal	75.1
Emlős	0.4
Madár	6.2
Gerinctelen	7.9
Növény	8.3
Egyéb	2.1
Összesen	100

(Lanszki J.- Körmendi S. 1992.)

A táblázatból is látható, hogy a faj fő tápláléka a hal, amely halastavak esetében a népesítési anyagból következően 85.2%-a ponty.

Európai körkép a teljesség igénye nélkül,

- Lengyelország, Szlovákia, Dánia és Olaszország, kártérítés nincs de az áttelepítés engedélyezett,

- Szlovénia, Románia, kártérítés nincs, de befogas, áttelepítés és kilövése is engedélyezett,

- Finnország, Norvégia, kártérítés nincs, de a halnevelők környékén egész évben vadászható faj a vidra,

- Írország, Bosznia-Hercegovina, Belorusszia, kártérítés nincs de ritkítására vadászati engedély kérhető,

- Ausztria, Németország, Hollandia, Franciaország, kártérítést fizetnek állományfelmérések alapján, és újabban fontolgatják indokolt esetben a kilövési engedélyek megadását is, áttelepítésük lehetséges.

Madarak

A madarak által okozott kár megítéléséhez, néhány fontos koncepcionális kérdés tisztázása szükséges, ilyenek pl. hogyan mérhető, előzhető meg, miként lehet ellene védekezni és miként kompenzálható ez a kár.

A következő kérdéskör, hogy az egyes fajok kártétele miben nyilvánulhat meg,

- közvetlen halfogyasztás és az ezzel járó csőr által okozott külső sérülések,

- paraziták terjesztése és az ehhez kötődő fiziológiai leromlás illetve egyéb betegségek, ilyen pl. a ligulosis,

- haltakarmány fogyasztás.

Halfogyasztók:

Faj:	Napi táplálék mennyiség (g)	Halfogyasztás (%)	Halfogyasztás (g)
Károkaton	5-600	100	5-600
Szürkegém	415	90	373
Bübosvöcsök	200	100	200
Viharsirály	365	50	183
Sárgalábú sirály	365	50	183
Nagy kócsag	415	25	104
Kanalságém	415	25	104

(Ecsedi Z. és ifj. Oláh János nyomán 2001.)

Részletesebben a károkatonával (*Phalacrocorax carbo*) foglalkozunk, mert ez az egyik legnagyobb halfogyasztó madarunk, amely nem csak a halastavainkat, de már a természetes vizeink halállományait is veszélyezteti. A hazai vizsgálatokra alapozva (1996-2002.) mutatjuk be röviden a faj elterjedési és táplálkozás viszonyait.

A hazai fészkelő párok száma 3-3500, az éves kulmináció időszakának trendje, az első 3 évben jelentős növekedést, azóta pedig stagnálást mutat. A nem fészkelő (immatur) állomány becslő adatok alapján,

- 02-04. hónapokban 14.000 db,
- 05-06 hónapokban 10.000 db,
- 07-08 hónapokban emelkedik (fiókák érkezők) 18-20.000 db,

- 09-11 hónapokban található a legtöbb egyed hazánkban 23-26.000 db,

- 12-01 hónapokban időjárás függő 2.500-3.000 db.

Az előfordulási adatokból, illetve a faj napi fogyasztásából eklatáns módon érzékelhető, hogy a halgazdaságok egyik legnagyobb károkozója a károkaton.

Károkozása nem csak a közvetlen halfogyasztásban rejlik, hanem a csoportos halászat révén a sebzéssel, illetve riasztásával is komoly kártételt tud okozni a gazdálkodóknak. Természetes vizeinket ma már ez a létszám komolyan károsítja, így a védett fajok is veszélybe kerültek a gazdaságilag jelentős fajok mellett. Természetesen ez utóbbiak állományát még a halgazdálkodás keretében kihelyezésre kerülő állományok valamelyest pótolják, addig az előbbieket populációi vészesen fogyatkoznak.

A bemutatott hazai állomány létszámából, halfogyasztásából kiindulva kiemelten kell foglalkozni a károkaton szerepével és kártételével. Nem elegendő azonban a védekezés hazai megszervezése, mert teljes európai költőállományát mintegy 285 000 párba becsülik. (Oláh et. al. 2001. cit. Hagenmeijer et. al. 1997.). Annak ellenére, hogy a károkaton nem védett faj, Magyarországon mégis a természetvédelemmel közös megoldást igényel már csak azért is, mert fészkelő helyeik jelentős részben természetvédelmi területen találhatók. Eddigi vizsgálatok kb. 18 fészkelő telepet jelölnek meg, amelyek közül a legjelentősebbek a következők: Kis-Balaton, Tisza-tó, Hortobágyi halastavak, a Duna-Szigetköz-ágrendszere és a Dráva-mente. Tehát a honi területünk teljes egészében lefedett a fészkelő helyeket tekintve.

Javaslat: A felmérések alapján a természetvédelemmel közös gyérítési programot kell előkészíteni, melynek első lépése lehet a még tűrhető („optimális károkatona-állomány” meghatározása. Kiinduló pont lehet a létszám-meghatározásban az 1980-as évek eleji 1000-1500 párból álló fészkelő állomány, amely még elviselhető volt. Természetesen a nem fészkelő állomány szabályozását is szükségesnek tartjuk. Ehhez azonban európai szintű koordináció javasolt. Az

intézkedés megkezdése előtt célszerű civil szervezetek bevonása (természet- és állatvédő szervezetek) illetve informálása. Nem kerülhető el azonban a megmaradó állomány kártételének állami fedezetéről gondoskodni.

Károkaton kártételének bemutatása 100 db-ra vetítve:

100 db halfogyasztása 30 nap alatt: 1,8 tonna.

100 db halfogyasztása a tenyészidő alatt: 12,6 tonna.

A kár értéke 500 Ft/kg: 6,3 millió Ft

Tehát 100 db károkaton egy tenyésztési időszak alatt halfogyasztásával 6,3 millió Ft kárt okoz.

A halfogyasztó madárkártevők közül a károkatonán kívül egyre növekvő létszámokkal jelentős károkat okoznak a következők: szürke gém (*Ardea cinerea*), vörösgém (*Ardea purpurea*), bakcsó (*Ncticorax ncticorax*). Ez utóbbi elsősorban ivadékok kártevő.

Takarmányfogyasztók:

Takarmányfogyasztásukkal túlnyomóan a récefélék (*Anas*), és a szárcsa (*Fulica atra*) okoz tetemes károkat a tógazdaságokban. Ez utóbbi hazai tartózkodása éppen a takarmányozási időszakokra esik. Hiszen kora tavasszal érkezik, és késő ősszel, októberben hagyja el az országot.

A szárcsa és a vadkacsa takarmányfogyasztásával okozott kár bemutatása:

A szárcsa, vadkacsa 1000 db takarmányfogyasztása 30 nap alatt: 1,5 tonna 2,1 tonna

1000 db takarmányfogyasztása tenyészidőben: 9 tonna 12,6 tonna

A kiesett halhús: 2 tonna 2,8 tonna

Halhús értéke: 500.- Ft/kb: 1 millió Ft 1,4 millió Ft.

Tehát 1000 db szárcsa által okozott kár 1 millió Ft, míg ugyancsak 1000 db vadkacsa 1,4 millió Ft kárt okoz takarmányfogyasztásával az elmaradt halhozam miatt.

Kételtűek, hullók

Legjelentősebb károkozást az ivadékelőnevelés során okozza a tavi- és a kecskebéka. A kifejllett egyedek naponta mintegy 20-25 db 1-3 cm-es ivadékokat is képesek elfogyasztani a kifejllett egyedek. Hazánkban minden fajuk védett, de a tógazdaságokban az ivadékelő tavaknál befogasuk, gyérítésük engedélyezett.

Hüllők esetben csak néhány alkalmi kártevőről beszélhetünk csak (göte, mocsári teknős, vízisikló) jelentősebb kártételükkel gyakorlatilag nem kell számolni.

Összegzés javaslatok

A dolgozatban megpróbáltuk összegyűjteni és bemutatni a jogi szabályozásokat, az eddig megfogalmazott természetvédelmi meghatározásokat, előírásokat, valamint a vizes élőhelyek populáció felmérésére alapozott egyes állatfajok „tartásánál” felmerült halgazdálkodókra háruló többletterheket. Ezen ismeretek és tényadatok alapján szeretnénk meghatározni a tennivalókat. Az egyik legfontosabb eleme a megoldások segítésének a közös érdeken alapuló gondolkodás. Ilyen érdek lehet a vizes élőhely fontos szükségleteinek biztosítása, amelyek a következők: a jó vízminőség és megfelelő vízkészlet biztosítása, de ugyanilyen fontos a táplálékbázis is, ami jelen esetben zömében a halat jelenti. Ebből egyértelműen következik, hogy a halászat és a természetvédelem együttműködése e két fő témakör közös megoldásán alapulhat.

Az ökológiai víz jogilag szabályozott azonban az ezzel járó előnyök a gyakorlatban mégsem érvényesülnek (2-es. 3-as sz. melléklet). Szükséges tehát a víz betárolás és visszatartás újragondolása, ehhez kapcsolódóan a vízdíj felülvizsgálata. A vizes élőhelyek jó vízellátása érdekében vízdíj költségek csökkentése indokolt. Ennek a megoldásában érdekazonosság van a természetvédelem és a halászat között. A kérdés megoldását sürgeti az előző évek és a 2003-as esztendő csapadékszegény időjárása is.

A táplálékbázis fenntartása, biztosítása már sokkal inkább igényel átgondolt cselekvési programot és több kérdés egyidejű megválaszolását teszi szükségessé.

Tisztázandó, főbb kérdések a következők:

- állománylétszámok meghatározása
- haltelepítések felülvizsgálata
- táplálékbázis tisztázásának költségviselése
- kommunikáció megszervezése civil természet- és állatvédő szervezetekkel.

Az állomány méretének meghatározásánál elsősorban a nem védett fajokra gondolunk. Ehhez néhány szempontot sorolunk fel az alábbiakban: veszélyeztetett – nem veszélyeztetett, beszűkült az élőhelye – élőhelye jelentős egész Európában, állománya növekvő, vagy csökkenő trendet mutat, fészkelő helyén természetkárosító, közömbös, vagy hasznos, stb. Ez utóbbiakból talán a természetkárosító magyarázatra szorul, melyet a kárókatona példáján mutatunk be. Ez a faj jelentősen károsítja a természetet, ami abban nyilvánul meg, hogy fészkelő helyein a nagy mennyiségű maró ürüléke miatt a

fészket adó fák rövid idő alatt kipusztulnak, továbbá táplálkozása során a védett halfajok fogyasztásával egy-egy populációt szinte teljesen kiirthat egy adott vízterületen. Az állomány szabályozása országos szinten indokolt.

A hazai folyók szabályozásával és legutóbb a Duna szigetközi ágrendszerének vízellátási nehézségeinek következményeként a halállomány természetes utánpótlása nem elegendő és az a mesterséges szaporításból származó ivadékkal kiegészítendő. Ezt a kiegészítő telepítést azonban nem lenne célszerű jelenleg, csak az őshonos halakra korlátozni, (ahogy azt az 1996. évi LIII. törv. 14. § teszi. Jobb lenne a gyakorlatban az a szabályozás, amely a 13. § (2) bekezdés

A hazai folyók szabályozásával és legutóbb a Duna szigetközi ágrendszerének vízellátási nehézségeinek következményeként a halállomány természetes utánpótlása nem elegendő és az a mesterséges szaporításból származó ivadékkal kiegészítendő.

alapján a KvVM és FVM miniszterek engedélyéhez köti a nem őshonos vadállomány betelepítését. Tehát a teljes tiltás helyett célszerűbb lenne a honosított halak esetében a telepítést engedélyhez kötni, vagy a halgazdálkodási üzemtervekben szabályozni. Így a vizes élőhelyeket javító speciális telepítések megfelelő halfajokkal megvalósíthatók lennének. Például az amur telepítése (ahol visszafogható) túlzott növényi flóra visszaszorítására, vagy fehér busa (fajtisztas) szerves anyagban gazdag túlzott algavegetáció visszaszorítására lenne alkalmas. Meg kellene vizsgálni a pontytelepítések mikéntjét is, hogy csak ellenőrzött, hazai szaporításból és nevelésből származó állományok kerüljenek természetes vizeinkbe. Megjegyezni kívánjuk, hogy a korábbi gyakorlatban is volt amur és fehér busa telepítés a természetes vizekbe, holtágakba, ahol gradációját nem tapasztaltuk, visszafogása megoldott volt. Egységesen megállapítható tapasztalat az is, hogy az őshonos állományokra hátrányt nem jelentett. Az 1960-as években behozott növényevő fajok közül a pettyes busa jelentett táplálék konkurenciát a zooplankton fogyasztó pontyféléknek, ennek telepítése azonban kizárható. A természetvédelem intézkedései a biodiverzitás fenntartására jelentősen hatottak. Több veszélyeztetett faj jelent meg tömegesen. E társadalmi érdeket szolgáló pozitív hatás negatívumainak nagy részét a tógazda viseli.

Utalni szeretnénk itt például a IV. pontban bemutatott kártételek nagyságrendjére. Nem túlzás azt állítani, hogy a sikeres védelem a jelentkező gazdag faji összetétel, vagy a növekvő állománylétszám egyik alapja a vizes élőhelyek (halas- és horgásztavak) táplálékbősége. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a halasítást felhagyó tórendsze-

rek faunája nagymértékben degradálódik. Ezt a folyamatot kell megállítani, hiszen a nagyméretű halfogyasztó populációk „eltartásáról” a tógazda saját költségén gondoskodni nem tud. (A károkozás mértékét az előzőek tartalmazzák).

Tehát összegezve: a termelő halastavakon élő és táplálkozó védett fajok „eltartását” az állami költségvetésből kell biztosítani, a védett és nem védett területeken egyaránt.

A halfogyasztásra és takarmányfogyasztásra az általunk bemutatott adatokon kívül igen sok ezt igazoló szakirodalmi adat áll rendelkezésre. Hasonlóan elegendőnek tartjuk a vizes élőhelyeken felmért fészkelő és átvonuló állományokat. E két tényező fi-

gyelemben vételével már jó megközelítéssel tervezhetők a „tartás” költségei.

Célszerű lenne a fent leírt és a jövőben jelentkező feladatok megoldására és koordinálására halászokból és természetvédelemből álló előkészítő bizottság létrehozása.

A téma kidolgozásánál fontos szempontnak tartottunk egy olyan szellemi felkészítést is, amely kitágítja a természetvédelmi, vízügyi és halászati szakemberek szemléletét is és elindít egy

előremutató közös gondolkodást. Ez szolgálhatná a szakszerű halgazdálkodás mellett a vizes élőhely természetszerű fenntartását és ezek összhangját megteremtő takarékos vízkészlet gazdálkodást. Ez utóbbi a fogatkozó, egyre apadó vízkészletek miatt lehet limitáló tényezője a természetvédelmi és halászati kérdéseknek. A várható globális felmelegedés, a csapadékszegény időjárás ugyanis egyre élesebben veti fel a fajok védelme helyett az élőhelyek védelmét. Előzőek értelmében mindenáron növelni kell tehát a betározható víz mennyiségét. Ezt figyelembe véve a műszaki beavatkozásoknál, rekonstrukcióknál a tározótér növelését tervező halgazdálkodókat megnövelt támogatási összeggel is kell preferálni.

Reméljük, ez a szakmai anyag háttere lehet egy közös természetvédő program elindításának, amellyel a szükséges törvényi és pénzügyi feltétel is megteremthetővé válik. Itt kell megjegyeznünk, hogy a halgazdálkodásban a magánosítással azonos időben történt egy irányváltás. Ugyanis az intenzív takarmányozásra és műtrágyázásra alapozott tógazdasági termelést jórészt a természetes hozamra épülő „fenntartható” természetközeli (extenzív) gazdálkodás váltotta fel. Erre már kedvezőbben alapozható egy kölcsönös előnyökkel járó szakmai együttműködés, hiszen a jelenlegi halgazdálkodás nem természetkárosító tevékenység. Sőt a természetvédelem elemi érdeke, hogy okszerű, ökológiai alapokra helyezett halgazdálkodás folyjék a halastavainkon.

Meg kellene vizsgálni a pontytelepítések mikéntjét is, hogy csak ellenőrzött, hazai szaporításból és nevelésből származó állományok kerüljenek természetes vizeinkbe.

Érdekképviselet az EU-ban

A FEAP és immár a Halászati és Akvakultúra Tanácsadó Bizottság megfigyelő tagjaként Szövetségünk sok olyan EU információhoz is hozzájut, amelyek a jövőben a magyar haltermelők és halászok munkájára jelentős hatással lesznek. Terveink szerint ezentúl olvasóink rendszeresen megtalálhatják a nem titkosított tervezetek, kezdeményezések és határozatok összefoglalását a Halászati Lapok hasábjain.

A Haltermelők Országos Szövetsége az elnökség külügyekért felelős tagjai tanácsára 1999 tavaszán lett az Európai Akvakultúra Szövetség (Federation of European Aquaculture Producers – FEAP) tagja. Mint nem EU tagország nemzeti képviselte, de a csatlakozás után egy Unió szinten is jelentős akvakultúra ágazat, a tógazdasági haltenyésztés és a természetesvízi halászat „képviselői”, a magyar delegációk tagjai az üléseken számos kezdeményezéssel éltek e szektor problémáinak megvitatására. Ezirányú törekvéseinknek számos olyan eredménye van, amelyek ha nem is rövidtávon, de EU csatlakozásunk után segíthetik az ágazat érdekeinek európai szintű érvényesítését. Ebből a szempontból is fontos lehet számunkra, hogy a csatlakozó országok FEAP tag nemzeti szövetségei közül (Lengyelország, Csehország, Ciprus, Magyarország), a FEAP a Haltermelők Országos Szövetségét jelölte meg, hogy megfigyelői joggal képviselje a csatlakozó országok haltermelőit az Európai Bizottság, Halászati és Akvakultúra Tanácsadó Bizottságában (ACFA – Advisory Committee on Fisheries and Aquaculture). A Bizottság legutóbbi ülésén Bardócz Tamás képviselte a Haltermelők Országos Szövetségét Brüsszelben.

A Halászati és Akvakultúra Tanácsadó Bizottság fő feladata az, hogy a szakmai szervezetek véleményét tolmácsolja elsősorban a Halászati Főigazgatóságnak, de más főigazgatóságok felé is. Tevékenysége nem korlátozódik csupán a Főigazgatóságok joganyag tervezeteinek véleményezésére, hanem önállóan is kezdeményezheti rendelkezések kialakítását. A szervezet az Unióban igen nagy hangsúlyt kapó társadalmi párbeszéd igen fontos szakmai fóruma, ahol nem nemzeti szövetségek (megfigyelői státuszunk sem a HOSZ-nak címzett, hanem a csatlakozó országok haltermelőinek szól), hanem azokat egyesítő, úgynevezett „ernyő szervezetek” vannak jelen. A Tanácsadó Bizottságban több szervezet képviseli a tengeri halászati szektor egyes szereplőit (Pl.: Európai Hajótulajdonosok Szövetsége, Halász Szakszervezet stb.), míg a haltermelők a FEAP és a nagy európai agrár ernyőszervezet, a COPA/COGECA képviselőiként lehetnek tagjai a testületnek. A Bizottság munkarendjére jellemző, hogy a munkacsoportok által elfogadott javaslatok, vélemények a plenáris ülésen kerülnek elfogadásra vagy elutasításra és elfogadásuk esetén a Tanácsadó Bizottság véleményeként kerülnek az Európai Bizottság illetékes Főigazgatóságához. A halászati erőforrások és halászati tevékenységek irányítása az 1. számú munkacsoport fő témája, amely értelemszerűen a legnagyobb az összes között. Jelentős azonban a 2. számú munkacsoport is amely az akvakultúra (ide értve a kagyló- és ráktenyésztést is) termelőket érintő közösségi joganyagokat és kezdeményezéseket vitatja meg. Fő témái általában a termelésSEL közvetlenül összefüggő kérdések, mint például a

halegészségügy, környezetvédelem vagy az állatjóléti törekvések problémái. A halászati és akvakultúra termékekkel egyaránt foglalkozik a 3. számú, „Piacszervezési és kereskedelmi munkacsoport”, amely a halászati termékek közösségi piacának valamennyi fontos kérdését napirendjén tartja. A 4. munkacsoport fő feladata a szektor általános kérdéseinek, mint például a kutatás-fejlesztés, szociológiai kérdések megvitatása, de ez a munkacsoport foglalkozik a Halászati Orientációs Pénzeszköz felhasználásával is.

A 2003. szeptember 11-i ülés első fontosabb témája a „A felelősségteljes és fenntartható halászat Európai kódexe” című dokumentum tervezetének vitája volt. Az irányelveket tartalmazó kódex meghatározza azokat a célokat és általános szabályokat, amelyeket a termelők saját magukra nézve kötelezőnek elfogadnak. Ez az önkéntes szabályrendszer nem szól részletesen a haltermelésről, csak hivatkozik a FEAP 2000. évi közgyűlése által elfogadott hasonló dokumentumra. A termelői önszabályozás fontos alapkövét jelentő termelői kódex létrehozása, a magyar haltermelők számára is fontos lenne. Az önkéntes szabályrendszerek jelentősége nem csak a világos ágazati célok meghatározásában van, de fontosak az egyes termelési módok

ágazati image-ének kialakítása szempontjából is.

A plenáris ülésen a lengyel és a francia tengeri halászok képviselői beszámoltak arról az együttműködésről, melynek eredményeként Lengyelországban néhány helyen felálltak azok a halászati Termelői Szervezetek amelyek a tengeri halak és haltermékek közösségi piacának gerincét adják. Mint elmondták a rendszerváltás után a lengyel halászok nem alakítottak semmilyen piaci szervezetet és mindenki egyénileg próbálta értékesíteni a fogást. Ez többnyire most is így van, de a Lorient tengeri halászati kikötő halászlai elhatározták, hogy francia segítséggel megalakítják Termelői szervezetüket és ezáltal csak ezen keresztül értékesítik a fogott halat. Az együttműködés keretében megépült egy számítógépes alapon működő hálózata is.

Az ülésen a Halászati Főigazgatóság munkatársai ezután bemutatták azt az értékelő és eredmény jelző rendszert, amelynek segítségével be kívánják mutatni az egyes tagországok előrehaladását az új Halászati Politika reform intézkedéseinek megvalósításában. Ebben az

interneten is közzé tett értékelő rendszerben mindenki megtekintheti például, hogy egy adott ország leadta-e időben a jelentését a Halászati Orientációs Pénzeszköz felhasználásáról, és ha igen akkor mennyit fordított a haltermelés fejlesztésére a közösségi alapokból.

Az egyes munkacsoportok beszámolóinak keretében az akvakultúra csoport elnöki tisztségét betöltő FEAP küldött előterjesztette javaslatát a haltermelésben használható gyógyszerek és gyógyhatású készítmények engedélyezésének egyszerűsítéséről. A kezdeményezés célja, hogy olyan változtatásokat eszközöljön a 2001/82 számú, az állatgyógyászati szerek alkalmazását meghatározó direktíván, hogy az valamennyi haltermelési technológia számára lehetővé tegye bejegyzett, halakra is engedélyezett szerek használatát. A javaslat szerint a direktíva csak a humán élelmiszer egészségügyi szempontokat vizsgálja és kevés figyelmet fordít a halegészségügy és az állatjólét kérdéseinek. A fő problémát abban látja, hogy a halgyógyszereknek, ugyanolyan magas követelményeknek kell megfelelnie mint a humán egészségügyi készítményeknek, de potenciális piacuk igen kicsi. A gyártóknak ezért nem éri meg készítményeiket halakra is engedélyeztetni.

Az ülés az ACFA munkájának ezévi értékelésével és a jövő évi ülések időpontjának megvitatásával zárult.

A cikk megjelenését az Európai Unió PHARE Access 2000 programja támogatta.

Bardócz Tamás

...a FEAP a Haltermelők Országos Szövetségét jelölte meg, hogy megfigyelői joggal képviselje a csatlakozó országok haltermelőit az Európai Bizottság, Halászati és Akvakultúra Tanácsadó Bizottságában...